

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De mortificatione corporis quoad motus eius. Cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

subiicimur, & sensuum vsum, quasi instrumentum ad animæ perfectionem elaborandam, assumimus. Qui ita sensus externos representent, & ab illicitis & superfluis abduxerit, aptus sanè efficitur, cui Dominus mentis purissimam voluptatem tribuat, & interiores sensus, sublimia percipientes, aperiat.

Vsus mortificationis tactus.

His paucis omnem tactus mortificationem comprehendimus.

I. Quæ minùs honesta sunt, ita quo ad vsum huius sensus cogita, ac si tibi essent impossibilia: aut potius ea omnino non cogites, sed à momentanea etiam, si potueris, apprehensione repellas.

II. Te ipsum adhuc in honestis partibus corporis, sine manifesta necessitate non tangas.

III. Alterius manum, aurem, caput, vel brachium, nisi euidens necessitas adit, nullo modo contingas.

IV. Si fratrem, benevolentia gratia, peregre euntem aut redeuntem amplexaris, genam tuam illius genæ non adiungas, & modestia ac circumspectionis memineris.

V. In vestibus & lecto molliciem, aut delicias non quæras, sed soli necessitati providere concupiscas.

VI. Ea, quæ coram te sunt, ad curiositatem non tangas, sed nisi necessitas aliud postulaerit, manus quætas contineas.

Ac tandem, vt videas quanta circumspectione sint alterius fratris tactus, etiam in manu vitandi, audi memorandum exemplum Beati Nicetij, Lugdunensis Episcopi, quod Gregorius Turonensis narrat his verbis: *Recolo, inquit, in adolescentia mea, cum primum literarum elementa capissem agnoscere, & essem quasi octavi anni ævo, illæque indignum me lectulo locari inberet, ac paterna dilectionis dulcedine vna susciperet, oram indumenti sui articulis arripens, ita se colobio concludebat, vt nunquam artus meos beata eius membra contingerint.* O magnam viri sanctissimi circumspectionem, quam certè actione sequi debet, qui ad similem calitatem nititur propinquare. Tactus enim, qui vehementius calitatem impugnat, ita à non necessariis actionibus temperandus est, vt ille, qui illicitam voluptatem sentire potest, nunquam se polluat, nec mentem Deo consecratam, inficiat.

De mortificatione corporis quoad motum eius.

CAPVT VII.

AERIT VDO corporis nostri ad mores pertinens, quæ virtuti contradicit, non tantum in sensibus residet, sed vt generalis quædam infirmitas in totum corpus se diffundit. In eo namque ferè nihil inuenimus, si absit virtutis disciplina, quod non censura mortificationis indigeat. Et sicut Æthiops è regionibus longinquis aduectas, quem vir nobilis in seruum mercatur, non in hoc tantum, aut illo, sed in omnibus docendus est, vt sciat tandem non ineptè seruire; ita corpus, quod menti in seruum datum est, ferè in omnibus disciplina eget, quæ ad seruendum virtuti quam aptissimum efficiatur. Illi enim pueri Hebræorum genere nobiles, forma decori, scientia ac virute perornati, vt ministrarent in pa-

latio regis alienigenæ, docendi fuerunt litteras, & mores Chaldæorum: quia licet ad famulandum regi suo, qui Hebræis imperitabat, erant satis apti, ad seruiendum alieno regi minùs putabantur industrij. Multo ergo magis corpus nostrum, quod solum didicit vanitati & ambitioni seruire, necesse habet alios mores addiscere, vt in posterum scias virtuti & sanctitati ministrare. Omnes autem defectus corporis, qui sunt mortificatione cohibendi, tribus vitiorum generibus continentur; quorum primum, in ipso corporis motu immoderato positum est, secundum, in exquisito ornatu, & tertium, in illicitæ voluptatis appetitione collocatum. Illi primo medetur omnium exteriorum actionum moderatio; secundo indumentorum iuxta status qualitatem admissio; tertio conuersationis austeritas, quæ illicitas concupiscentias frænat. Atque hæc tria debet corpus nostrum per disciplinam mortificationis addiscere, vt virtuti seruiat, & mentis nostræ virtutem quærentis, famulus quam aptissimus fiat.

Primo ergo illud mortificationum suarum moderatorem doceamus, vt in nulla earum aduersus virtutis regulas vel deficiat, vel excedat. Id autem corpus assequetur, si singula membra eius, proprium munus suum exequantur, neque alienum usurpare præsumant. Cum loqueris, loquatur os, non manus, neque illam loquendo moueas; aut digitos eius extendas, quia non ad loquendum, sed ad operandum facta est. Cum audis, audiat auris, non os, neque illo aperto, quasi per ipsum verba loquentis influere debeant, fratrem auscultes: quia non ad audiendum, sed ad loquendum datum est. Cum ambulas, ambulent pedes, non brachia, neque eadum ambulas; antè & retro moueas; quia non ad ambulandum, sed ad alia ministeria fuerunt tibi à creatore concessa. Sic per alia corporis membra discurrendum est: & attentè considerandum, quod sit singulorum officium, vt illud tantum præstet, & à reliquis, tanquam à muneribus sibi non congruis, abtineat. Est enim, inquit Hugo Victorinus, quasi quædam respublica corpus humanum, in quo singulis membris sua officia distributa sunt. Dumque vnum membrum, alterius membri officium inordinatè sibi vendicat, quid aliud quam concordiam vniuersitatis perturbat? Dumque aliud suo motu, alterius motum impedit, certè illi, quam natura moderatur, dispositioni contradicit. Cogita igitur te iudicem in corpore tuo quasi in quadam ciuitate fuisse à Domino constitutum, & cuique cuiuslibet cuique membro, suum opus assigna, & opus alterius alterum occupare non sinas, ne sint vniuersa confusa.

Altera lex motionum corporis est, vt quodlibet membrum decenter ac moderatè suum impleat officium; ita vt nec propriam mentem turbet, accerere, nec oculos insipientium offendant. Pauca huius legis exempla subiiciamus. Si alium aspicias, non tristibus oculis, sed hilariter & modestè aspicias; nec oculos in illum figas; nam perfecta frontis est, oculos in alterius faciem defigere, & illum quasi superbe iudicando, & contemnendo lustrare.

Et inter alia quæ detestatur Dominus, sunt oculi sublimis; qui elatè & arroganter alios intuentur. Si loqueris, nec nimis altè, nec nimis submisè, sed pro qualitate, aut distantia loci, ita vt ab altantibus audiaris: Nec nimis tardè, quod indicium est negligentie; nec nimis velociter, & sine debita prolotione verborum, quod signum est aut pusillanimitatis, aut iracundia. Quare Ecclesiasticus ait: *Noli citatus esse in lingua tua.* Et Basilus in præter alia virtutis documenta, quæ discipulis magni

Dau. 1. 4.

Hugo in sit. no. u. c. 12.

Prou. 6.

In Basilij vita a. pud Am. philech.

Philosophi Libanij proposuit, vñ dedit, vt distinctè & articulatum pronunciant. Si sedes, non in sedili, quasi in lecto, iaceas, sed scapulis rectus existas: non crura diuaries, sed iuncta & bene composita teneas: non vnum pedem alteri superiicias, sed æquè vtroque pede, aut terram aut suppedaneum attingas. Si ambulas, non impetuose, sed leniter: non erecta ceruice, sed aliquantulum submissè: non pompatice, sed modeste: non arroganter & prominenti pectore, sed blandè perambules. Nihil sit in incessu, quod leuitatem, vel superbiam, vel remissionem, vel hypocritism sapiat. Quidam enim apud Isaiam reprehenduntur, quod non sit iudicium in gressibus eorum. Illi autem in gressibus non seruant iudicium, qui in gradiendo modum & ordinem nesciunt. Et Bernardus ait: Sit in gressu tuo simplicitas; sit in incessu honestas. Nihil de decoris, nihil lasciuia, nihil petulantia, nihil insolentia, nihil lenitatis in incessu tuo appareat: Animus enim in corporis gestu apparet: Gestus corporis signum est mentis: Corporis gestu animus proditur. Ergo incessus tuus non habeat imaginem leuitatis, incessus tuus non offendat oculos alterius. Non præbeas de te spectaculum; non des aliis locum de te obtrectandi. Ex his poteris intelligere, quomodo in aliis actibus te debeas gerere. Nihil enim inconsiderate agendum est, ad nullum opus sine præuia attentione procedendum, vt omnia Deo placeant, & homines ædificent, dum debita ratione præstantur. Concludit Hugo, quæ ad hæc legem pertinent, his verbis: Gestus hominis in omni actu debet esse gratus sine mollicie, quietus sine dissolutione, grauis sine tarditate, alacer sine inquietudine, matutus sine proteruita, & sine turbulentia seuerus. Hæc ille.

Non sufficit autem, quæque in seipsis decenter & moderatè agere, nisi etiam conuenienti loco & tempore fiant. Nam multa sunt, quæ in vno loco decet, in alio verò non decet, & quæ vno tempore honestè assumuntur, & in alio reprehensibilia censentur. In atrio aliquos aspiciere, sæpe bonum est, at in altari, cum Sacrum facis, & versus ad populum, illum ex more salutas, astantes spectare, immodestissimum est. In quo loco oculus immoderatè eleuatus non potest videre, nisi quæ animum distrahant, & ab obliuione creatoris illum auertant. Similiter tempore animi recreationi deputato loqui, & de rebus nostro statui conuenientibus verba facere licet: at silentij tempore sine manifesta necessitate non licet. Illud quippe tempus, quod locutioni non necessariè datum est, lectioni, aut orationi, aut debite occupationi surripitur. Atque eodem modo pro iniqua ac necessaria causa, intra vel extra domum incedere, bonum est, sed malum, & reprehensione dignum, ac manifestæ instabilitatis indicium, si nulla urgente causa, extra cœnobium egredi velis: si intra domum de loco ad locum transeas, de cella vnus fratris ad cellam alterius discurras, si communes officinas frequentes: si in audiendis rumoribus, & miscendis vanis sermonibus occuperis. Loca ergo & tempora inspicienda sunt, & ita illis opera coaptanda, vt inter se secundum præscriptum disciplinæ consentiant. Neque putandum est, opus bonum ex eo solum malum reddi, quod indecenter fiat, sed ex eo quoque, quod minus conueniente loco, aut tempore, aut sine debitis circumsstantiis fiat. Vnde & in hoc abnegatio suam vim habeat, vt vniuersa opera non tantum conuenienter, sed etiam decenti loco & tempore fieri permittat.

Interdum conuersationis seueritas deponenda

A est, & pro humana imbecillitate fouenda, aut pro fraternâ charitate seruanda: vultus hilarior affluendus, & aliquid indulgentia: & mentis laxationi concedendum; at nunquam est cura abnegationis penitus ableganda. Sed ipsa, quæ sanè prudentissima est, & optimè nouit suos sectatores non opprimere, etiam recreationi iudex assilat. Hæc faciet, vt nihil indecens in opere admittatur, ipsa (de quo postea) vt nihil scurule, & nostra professione indignum dicatur, ipsa, vt vsque ad moderatam lætitiâ, non verò vsque ad effusionem animi, nec vsque ad risum puerilem, neque vsque ad insipientes cachinnos nostra exultatio procedat. De hoc notanda sunt verba Basilij, qui ab huiusmodi effusione non tantum scripturæ testimoniis, sed & exemplo Saluatoris abducit. Verumenim, inquit, modicè rictum diducere, eoque modo animi sui diffusionem leniter significare, non est contra decorum, quatenus illud tantum indicetur, quod scriptum est: Cor gaudens exhilarat faciem. Illud autem, in immanes cachinnos prorumpere, & corpore, contra animi voluntatem, suffultare, nequaquam est eius, qui animo composito sit, aut planè probo, & compote sui ipsius. Porro hoc ita esse, vir sapientissimus Salomon confirmat his verbis: Fatuus in risu exaltat vocem suam; vir autem sapiens vix tacitè ridebit. Huiusmodi genus risus etiam Ecclesiastes damnans, tanquam rem animi constantia: & grauitati maximè contrariam, sic dicit: Risum reputauit errorem. Et item: Sicut sonitus spinarum audentium sub olla, sic risus stulti. Atque hoc ipsum etiam ita esse, Dominus ostendit, qui susceptis cæteris, quæ necessariè corpus sequuntur, affectionibus, vsque omnibus quæcumque virtutis testificationem habent, veluti lassitudine, & misericordia aduersus calamitosos, risu, quantum Euangeliorum historia cognosci potest, vsus nunquam sit, contraque, omnes quotquot ab eo tenerentur, miseros appellauerit. Hæc Basilus. Multum quidem apud nos valere debet Domini exemplum, vt ab immoderato risu temperemus, & profulam ac incantam fugiamus lætitiâ. Ad idque etiam iuuat quod tangit Basilus, nempe temerandum vè uidentibus esse paratum, dicente Domino: Væ vobis, qui rideis nunc, quia lugebitis, & flebitis. Contra verò luctum assumentibus æterna consolatio promissa est. Nam beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Moderatus autem risus non omnino decet, si aliquando ridendum est. Tum quia habitum hominum sapientum gestamus, & sapientiam profitemur, qua in rebus nostris gubernamur, & non sensu, sed ratione ducimur: & Ecclesiasticus, vt iam vidimus, ait: Fatui esse, in risu exaltare vocem suam; viri autem sapientis, risum immoderatum cohibere. Tum etiam, quia quæ propria sunt muneris nostri, abundanter exercemus; alieni verò muneris aut nunquam, aut summis, vt aiunt, digitis tractamus. At status noster est status lugentium, quibus conuenit, peccata, tum à nobis commissa, tum à populo patrata deslere: quare luctum abundanter, risum verò, qui ad amatores sæculi pertinet, presè, & quasi aliud agentes, nobis admittendum est. Merito proinde monuit Dorothæus: Si coactus fueris ridere, risus tuus careat dentibus. Id est, non ita rideas, vt dentes ostendas, & nimia lætitia dissolutus, mentis tranquillitatem, & salutarem compunctionem amittas. Nec ideo putemus risum habenas esse soluendas, quia Scriptura sancta, aliquando risum in hominam partem assumit. Sara enim, accepto repromissionis filio, dixit: Risum fecit mihi Dominus: quicumque audivit, corripuit mihi. Et apud Iob: Donec impleatur

Isa. 59. 8.

Bern. ser. 9. ad serorem.

Hugo 5.

Ecl. 21. 23.

Ecl. 2. 2.

Ecl. 7. 7.

Luca 6. 25.

Matth. 5.

Doroth. d. 3. 4.

Gen. 21. 7.

Iob 3. 21.

Basil. reg. 17. sup. dist.

Prov. 15. 13.

Ecl. 21. 23.

Ecl. 2. 2.

Ecl. 7. 7.

Luca 6. 25.

Matth. 5.

Doroth. d. 3. 4.

Gen. 21. 7.

Iob 3. 21.

risu

rifi os tuū, & labia tua iubilo.] Hæc, inquit, non de soluto rifu, & de immoderata oris apertione, sed de intima mentis lætitia dicta sunt. Hanc Dominus nobis sæpe abundantia suorum beneficiorum immitit, & vt exterius eam ostendamus, concedit; quod autē inestimabilibus risis dissoluamur, semper illi displicuit.

Omnia hæc & alia similia, quæ ad moderatam corporis motionem spectant, non solum, cum apud alios manemus, seruanda sunt, sed etiam cum in cella soli, absconditi, & sine arbitris commoramur. Est enim modestia per se amabilis, quam non propter homines, sed propter seipsam, & propter reuerentiam Domini cuncta cernentis amplectimur. Et, si soli, & sine sociis, viri religiosi aut spirituales sumus, æquum est vt soli decorum seruemus, & omni actione minus decenti vacui maneamus. Optimè Beatus Bonauentura hoc documentum scripsit, & simul rationes eius exposuit. Nunquam ita securus sis, inquit, & abscondus, quin ita disciplinæ & castæ te habeas in visu, gestu, tactu, & in omnibus aliis, ac si ab aliquo videreris. Quia sancti Angeli, qui nobiscum sunt, semper vident omnia opera, quæ facimus, quorum aspectus debemus vbique venerari, & præsentiam reuereri. Videt nos etiam ipse Deus, & iudex noster. Videt etiam nos ipsa conscientia nostra, testis eorum quæ facimus, & accusatrix. Qui autem magis veretur hominum aspectum, quam Dei, & conscientia prætoris, & sanctorum Angelorum, non est castus amator boni. Eadem breuius habet Dorotheus, qui sic ait: Cum modestia egredere ad necessarios vsus necessariis. Venerare custodem tuum Angelum, in omnibus actibus tuis. Cum timore Dei omnia perice, teque ad orationem, meditationem, & contemplationem sæpe compelle.] His nihil addendum est, sed ea sunt mente retinenda, & diligenti actione præstanda. In quibus sine dubio aliqua corporis abnegatio est, quod cuperet liberè in omnibus vagari, & nulla disciplina regula contineri. At abnegatio hæc est vtilissima, non solum quia per eam multiplex imperfectio vitatur, sed etiam, quoniam mens corporis compositio componitur. Est enim tam arcta animæ corporisque coniunctio, vt sicut illa corpus pro voluntate regit, & mouet, ita & ab illo lato, vel tristi, sano, vel infirmo, decenter vel indecenter se habente, varias qualitates recipiat. Semper ergo hoc compositum, ac bene morigeratum teneamus; ne animam à proposito virtutis ad aliquam transferat leuitatem, & ab optimo suo statu dimoueat.

Vsus mortificationis motionum corporis.

Atque vt paucis verbis complectamur vniuersa, quæ in hac mortificatione diximus.

I. Membra corporis ita regenda sunt, vt vnumquodque suam solam actionem faciat, & à motibus cæterorum membrorum penitus superfedeat.

II. Quodlibet membrum decenter, & prout congruit statui & personæ operantis, suam actionem præstet.

III. Loca, & tempora cuique actioni conuenientia considera, & extra cuiusque proprium locum, & tempus, illam non assumas.

IV. Cum, laxandi animi gratiâ, seueritatem deponis, ita hilariorem faciem, & risum admittas, vt tamen semper modestiæ & circumspectionis memineris.

V. Hæc, non tantum aliis associatus, verum & solus, & in cella absconditus, propter præsentiam Domini vniuersa considerantis, & Angeli tecum astantis, obserues.

A Quæ tamen non ita accipienda sunt, vt ob desiderium componendi corporis, in vanam superstitionem declinemus. Nam pro temporis & occasionum exigentia, oportet ista mutare, & quod vno loco, aut tempore, aut cum quibusdam personis minus conueniens esset, cum aliis decens ac conueniens agnoscere. Pulchre enim dixit Bonauentura: Prudens, vt rerum varietas exigit, ita se accommodat tempori, non se in aliquibus mutans, sed potius aptans, sicut manus, quæ eadem est, cum in palmum extenditur, & cum in pugillum contrahitur.

Bonau. in prelogo speculi.

De mortificatione corporis quoad cultum eius.

CAPVT VIII.

SPONSA in Cantico Canticorum, Christi sponsi pulcherrimi consortium ambiens, & ab eo amari desiderans, seipsam vna atque eadem verborum serie, de nigredine & venustate commendat, dicens: Nigra sum, sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis; quod non putamus magno carere mysterio. Nam pulchritudo digna est, quæ in laudationem afferatur: de quo enim femina communiter seipsas, nisi de pulchritudine, laudant, quæ eas oculis insipientium amabiles, & cordibus desiderabiles reddit: An nigredo potius esset silentio suppressenda, quæ ipsam pulchritudinem fulcat, & non parum decorem corporis ex aliis confurgentem extenuat? Color ater, & in femina, apud Æthiopes forsitan habetur in pretio, apud illos scilicet qui concupiscentiæ desideris vruntur, at apud eos, qui à radiis huiusmodi caloris longè sunt positi, & desideria rerum mundanarum aufugiunt, non pretiosus, sed contemptibilis, non laude, sed vituperio dignus apparet. Quomodo ergo sponsa, id est, spiritualis anima in candidatorum regione nata, & inter sanctos enutrita, ad sui laudem simul cum pulchritudine colorem nigrum, cutemque atram ex caloris vehementia commemorat? Nisi velimus dicere,

Cantic. 1. 4.

C sponsam nequaquam se de atra cute laudare, sed potius eam ex adiuncta pulchritudine excusare; quasi dicat: Licet sim nigra, quod merito mihi vitio dari potest, tamen sum etiam pulchra, & ex partium debita proportione formosa; nec deo ob nigredinem omnino contemni. At difficile est, perfectam pulchritudinem cum atro colore reperiri; præsertim non innato, sed extrinsecus accersito, cum pulchritudo non ex sola proportione, sed ex coloris quoque suavitate dependeat. Et esto, quod nigredo corporis perfectam secum venustatem admittat, sed nigredinem, & actionum insuauitas, de qua Canticorum liber sub illo cortice loquitur, non potest non cum mentis decore pugnare. Dicamus ergo sponsam simul se de vtroque laudare, nimirum de corporis nigredine, ac de mentis pulchritudine: ita vt dicat: Corpore quidem sum nigra, & squallida, quod mihi laudi tribuendum est, si mente sum pulchra, & decora; quia nigredinem sciens volensque suscepi, vt in itinere posita, securius pulchritudinem decoremque custodiam. Annon Cedarum tabernacula, qui semper loca mutant, & per deserta ac inuia discurrunt, eo pretiosiora sunt, quo interiores diuitias, & elaboratam pulchritudine coriacea ac sub nigra pelle cooperiunt? Annon tentoria Salomonis eo sunt illu-

triora,

Bonau. informat. mentis. 1. p. c. 16.

Dorothe. supra.